

Søren Sørensen

Har de litterära sällskapen någon framtid

Et æresmedlem af Selskabet Bellman i Danmark, en svensk diplomat der var en stor støtte i selskabets første år, gik i mange år og mumlede: nu kan I da ikke blive ved at finde på? Det hørte op efter en ti-tolv år. For vi blev ved at finde på, og bliver ved at finde på. Og finde, nye danske Bellmanspor, som også stadigt nye ser dagens lys.

I forårets dannedes et nyt litterært selskab omkring romanforfatteren, novellemesteren Martin A. Hansen (1909 - 1955); nok er det 100-året for hans fødsel, ikke desto mindre er aktiviteten i selskabet og omkring forfatterskabet overvældende. Det viser to ting: at entusiasmen for en række skelsættende prosaværker er levende over hele landet, og at lysten blandt forskere og formidle til at drøfte disse værker er pådrivende.

Et af de øvrige nyligt dannede litterære selskaber er det der har Karin Michaëlis som centralskikkelse. Dets gennemslagskraft er for så vidt endnu mere imponerende som dette forfatterskab i et halvt århundrede har været på det nærmeste glemt og i hvert fald overset, i forfatterindens hjemland, ikke i USA og de tysktalende lande. Eksemplet viser at entusiasmen er smittende; selskabets formand har mange foredrag over alt i landet med mange tilhørere. Det er de litterære selskabers fremtid: entusiastiske læsere vil dele deres begejstring med andre, de finder ligesindede, og de taler, skriver, udgiver.

Sådan har det forholdt sig den sidste menneskealder hos. En til to gange om året dannes der et nyt selskab, ældre selskaber revitaliseres ved at nye entusiaster sætter sig til at formidle den forfatter, der sker afsmitning fra selskab til selskab. Vi kan iagttage at det forholder sig således. Kan vi også forklare det?

Vi kan antage forskellige årsager:

- 1: det almindelige forfald i kultur i pressen, den trykte så vel som den elektroniske;
- 2: journalistikkens dominans der ytrer sig ved et overdreven interesse for dels det der står reklamemidler bag ved, dels det der er eller kan påstås at være nyt, uanset hvor ligegyldigt det end er i form og indhold, budskab og udtryk, det at det manglende budskab overbringes af en smuk ung kvinde, at budbringeren er fotogen, noget vi finder endog som salgsargument for litteratur eller det der ligner, den tilsvarende foragt for alt der er ældre end nogle få timer;
- 3: forkastelsen eller nedvurderingen af klassisk dannelse i uddannelsessystemet, det der kommer til udtryk i at man fjerner centrale lærdomsfag som oldtidskundskab, latin og græsk, oldnordisk forsvandt allerede fra gymnasiets læseplaner i 1935, men også som fænomener i litteraturundervisningen som "det udvidede tekstbegreb", altså en tekstteknisk læsemåde i stedet for en litteraturorienterende og tankefuld;
- 4: sammenbrudet for fritidsundervisning, studiekredse osv. i sammenhængen med opløsningen af de folkelige sammenslutninger, dem vi på danske kalder de folkelige bevægelser og den dertil svarende individualiserede forbrugerisme;
- 5: et generelt højere uddannelsesniveau med generelt bedre forudsætninger for at beskæftige sig med og interessere sig for musik, billedkunst og litteratur.
- 6: en almen interesse for at tiltrække turister og fremme omsætningen i lokalområdet;
- 7: forlagernes og boghandlernes svigtende interesse for den gode litteratur og koncentration om den letomsættelige sensationsprægede underholdning på linje med pressens fokusfelt.

Min antagelse er at de litterære selskabers tiltrækningskraft beror på at mennesker reagerer mod vulgariseringen af det offentlige rum ved at søge ligesindede for at dyrke åndelige interesser. Der er indtil videre intet der tyder på at vulgariseringen vil aftage; derfor kan man antage at reaktionerne imod den heller ikke vil aftage, snarere forstærkes.

**Indlæg til Nordisk konferens för litterära sällskap afholdt
på Biskops Arnö, Sverige, 21.-23. august 2009**